

Житомирський державний університет імені Івана Франка
ННІ педагогіки
Кафедра дошкільної освіти та педагогічних інновацій

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
Обов'язкової освітньої компоненти
Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного
віку
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Предметна спеціальність	—
Спеціалізація	—
Освітня програма	Дошкільна освіта та англійська мова
ННІ	педагогіки

Укладачі: Тетяна Гужанова, Ірина Гогола

Розглянуто та схвалено

на засіданні кафедри дошкільної освіти

та педагогічних інновацій

Протокол від «06» червня 2022 року № 14

Завідувач кафедри _____

КОНОВАЛЬЧУК

Іван

УДК 378.22:373.2

Т 38

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол від 24 червня 2022 р. №10)*

Рецензенти:

Бойко І. І. – кандидат психологічних наук, доцент завідувач кафедри психології КЗ “ Житомирський обласний ІППО” ЖОР.

Гордійчук С. В. – проректор з навчальної роботи, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін Житомирського медичного інституту.

Коновальчук І. І. – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку: Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять для здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / уклад. Т. С. Гужанова, І. О. Гогола – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 36 с.

Запропоновані методичні рекомендації до семінарських занять містять основні питання, необхідні для поглиблення та розширення знань здобувачів вищої освіти стосовно технологій формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Дані матеріали розроблено для вивчення освітньої компоненти «Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «012 Дошкільна освіта».

УДК 378.22:373.2

© Гужанова Т.С., Гогола І.О. 2022

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022

ЗМІСТ

Передмова	4
I. Опис освітньої компоненти «Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку»	6
II. Структура освітньої компоненти	7
III. Методичні вказівки до проведення практичних занять	8
IV. Рекомендації до підготовки та проведення практичних занять	
Практичне заняття № 1-2	11
Тема: Науково-педагогічні основи формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	
Практичне заняття № 3-4	14
Тема: Форми, методи та засоби формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	
Практичне заняття № 5-6	17
Тема: Нестандартні технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	
Практичне заняття № 7-8	21
Тема: Технологія співробітництва та сучасні технології у формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	
Практичне заняття № 9	24
Тема: Методика словникової роботи в ЗДО як складова комунікативної компетенції.	
Практичне заняття № 10	27
Тема: Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку для розвитку комунікативної компетенції	
Практичне заняття-тренінг № 11	30
Тема: Забезпечення особистісно – орієнтованого підходу у комунікативно-мовленнєвій діяльності дітей.	
Практичне заняття №12	32
Тема: Педагогічний менеджмент в організації формування комунікативної компетенції в ЗДО.	

ПЕРЕДМОВА

«Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку» як обов'язкова освітня компонента посідає провідне місце у системі підготовки вихователя дошкільного закладу. Адже майбутній вихователь повинен не тільки досконало оволодіти теоретичними положеннями технологій, знати прийоми, методи, засоби розвитку мовлення, а й набути практичних умінь і навичок.

Мета освітньої компоненти засвоєння майбутніми фахівцями базових знань з актуальних питань формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку, виховання мовленнєвої культури відповідно до державних стандартів та Базового компонента дошкільної освіти України.

Основними **завданнями** вивчення **освітньої компоненти** є:

- оволодіння знаннями наукових філософських, психологічних, природничих засад формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку в ЗДО;

- підготовка студентів до практичної діяльності в ЗДО з формування комунікативно-мовної компетенції, культури мовлення дітей дошкільного віку;

- творче оволодіння досягненнями сучасних наукових досліджень мовленнєво-комунікативного розвитку дошкільника;

- озброєння студентів технологіями формування комунікативної компетенції дітей на кожному віковому етапі;

- формування в майбутніх вихователів знань, умінь і навичок оцінки і контролю комунікативно-мовленнєвої діяльності як дітей, так і організації і здійснення комунікативно-мовленнєвої діяльності вихователів закладів дошкільної освіти.

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі дошкільної освіти, а також розвивати **загальні та спеціальні компетентності**:

КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-5. Здатність працювати в команді.

КЗ-6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

СК-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

СК-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.

СК-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.

СК 10. Здатність проектувати, адаптувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвивальний аспекти освіти; використовувати технології навчання дітей мови у ЗДО.

СК 11. Здатність застосовувати сучасні освітні технології розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності володіння дітьми дошкільного віку мовою.

Програмні результати навчання:

ПР 1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПР 2. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.

ПР 3. Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проектів.

ПР 4. Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

ПР 6. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

ПР 7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПР 9. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.

ПР 10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

ПР 13. Застосовувати в професійній діяльності сучасні освітні технології, спрямовані на розвиток компетентності базового володіння мовою в дошкільному віці.

I. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

«ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП/ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Обов'язкова	
Модулів – 1	ОП Дошкільна освіта та англійська мова	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		1	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 4,6 год.	другий (магістерський) рівень	18 год.	6 год.
		Практичні/Семінарські	
		24 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		78 год.	108 год.
		Індивідуальна робота	
		-	-
		Вид контролю: екзмен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33 % : 67 %

для заочної форми навчання – 10 % : 90 %

II. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					У тому числі					
		Лекції	Практичні/Семінарські	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття	Всього	Лекції	Практичні/Семінарські	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I. Теоретико-методологічні та практичні засади «Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку».												
Тема 1. Наукові основи формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	17	2	4	-	11	-	17	1	1	-	15	-
Тема 2. Закономірності, принципи, засоби формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	19	4	4	-	11	-	17	1	1	-	15	-
Тема 3. Педагогічні засади формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	17	2	4	-	11	-	17	1	1	-	15	-
Тема 4. Технології формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.	20	4	4	-	12	-	17	1	1	-	15	-
Тема 5. Технологія співробітництва у формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.	15	2	2	-	11	-	17	1	1	-	15	-
Тема 6. Використання інноваційних педагогічних методів для комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.	17	2	4	-	11	-	17	1	1	-	15	-
Тема 7. Педагогічний менеджмент в організації формування комунікативної компетентності в закладі дошкільної освіти.	15	2	2	-	11	-	18	-	-	-	18	-
Разом за модулем 1	120	18	24		78	-	120	-	6	6	108	-

III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Для проведення практичного заняття освітньої компоненти «Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку» обираються ведучі з числа студентів групи.

I. Рекомендації для ведучих стосовно проведення заняття.

- розподілити питання, що пропонуються для розгляду серед студентів групи;
- скласти план-конспект проведення заняття (обов'язково визначити мету даного заняття);
- продумати перехід від попереднього питання до наступного (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося в ігровій, розважальній формі, можливо використання тестових завдань);
- підведення підсумків заняття.

II. Експрес-контроль.

Мета: перевірка знань основних понять теми, що вивчається.

Експрес-контроль – це вид письмового контролю, який передбачає:

- формулювання питань у згорнутому вигляді;
- чітку, коротку відповідь на питання;
- час проведення 5-7 хвилин.

Підготовка до проведення експрес-контролю.

Скласти план-конспект виступу, який включає:

- організаційний момент – привітання і організація аудиторії для подальшої роботи (підготовка та оформлення робочих листків, розподіл на варіанти);
- розробка системи завдань, які потребують короткої відповіді;
- завершення роботи та збір виконаних робіт;
- підведення підсумку роботи.

III. Опитування за питаннями, передбаченими у плані заняття.

Підготовка до проведення опитування:

- опрацювання конспекту лекцій, підручників, посібників з теми заняття;
- розробка блок-схеми з певного питання;
- складання конспекту проведення опитування (при проведенні опитування застосовувати запитання, що потребують репродуктивної відповіді та проблемні запитання);
- висновок (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося).

Вимоги до проведення опитування:

- наявність блок-схеми на дошці;
- застосування наочності;
- наявність конспекту опитування.

Рекомендації до виконання самостійної роботи.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядатися під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

1. Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).

2. Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

3. Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.

4. Прочитайте ці розділи.

5. Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.

6. Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.

7. Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.

8. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

9. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.

10. Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

1. Прочитайте запропоноване першоджерело.

2. Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).

3. Складіть план (простий або складний).

4. Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.

5. Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.

6. Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки.

1. Ознайомтеся з вимогами до реферату.
2. Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

3. Складіть план реферату.

4. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.

5. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.

6. Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.

7. Оформіть реферат відповідно до вимог.

8. На основі реферату підготуйте усну доповідь на практичне заняття.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

1. Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.

2. Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).

3. Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.

4. Визначте рівень знань з кожного питання.

5. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.

6. Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо Ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, Ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра дошкільної освіти і педагогічних інновацій).

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади освітньої компоненти «Технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку».

Практичне заняття №1-2

Тема: Науково-педагогічні основи формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Мета: розкрити мету і завдання дошкільного закладу з формування комунікативної компетенції дошкільника, охарактеризувати закономірності та принципи цього процесу.

Професійна спрямованість: знайомство з метою, завданнями, закономірностями та принципами формування комунікативної компетенції у дошкільному закладі.

План:

1. Комунікативна компетенція та процес її формування.
2. Мета і завдання закладу дошкільної освіти з формування комунікативної компетенції дошкільника.
3. Організаційно-педагогічні умови формування комунікативної компетенції дошкільників: розвиток мовної і мовленнєвої компетентностей, розвиток комунікативних здібностей, збагачення мовлення дітей формулами мовленнєвого етикету.
4. Закономірності та принципи формування комунікативної компетенції дошкільника.
5. Культура мовлення та вимоги до якості мовлення педагога дошкільного закладу.
6. Сучасні наукові дослідження формування мовленнєвої компетентності дитини (А.М. Богущ, О.С. Ушакова, К.Л. Крутій, Н.В. Гавриш, Т.О. Піроженко). – 2 людини
7. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні як державний стандарт комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.
8. Вимоги до комунікативного розвитку дітей відповідно державних програм розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку («Я у світі», «Дитина», «Впевнений старт»).
9. Огляд педагогічної періодичної преси з теми.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових

- завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.
 3. Підготуйте реферат на тему:
«Культура мовлення педагога дошкільного закладу як засіб формування мовленнєво-комунікативної компетенції дітей дошкільного віку».

Завдання для самостійної роботи:

1. Самостійно опрацювати питання: "Спілкування як специфічний вид дитячої діяльності".
2. Охарактеризуйте закономірності засвоєння дитиною мови.
3. Запропонуйте шляхи реалізації принципів формування комунікативної компетенції в дітей дошкільного віку.
4. Зробіть таблицю «Мовний розвиток дітей дошкільного віку» у державних програмах.

Питання для самоперевірки:

1. Визначте мету, завдання та зміст формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.
2. Розкрийте поняття мовна і мовленнєва компетентність, комунікативні здібності, мовленнєвий етикет.
3. Назвіть принципи формування комунікативної компетенції дошкільника.

Тестовий контроль:

1. **Комунікативна компетентність – це**
 - A) вміння гарно, правильно говорити
 - B) здатність правильно орієнтуватися в міжособистісному спілкуванні
 - C) знання про те, як потрібно спілкуватися
 - D) знання, які набуваються дитиною в процесі спілкування
 - E) всі відповіді правильні
2. **Метою ЗДО з формування комунікативної компетенції дошкільників є:**
 - A) виховання мовної особистості, тобто формування особистості, яка адекватно, доречно, вільно і творчо використовує мову в різних ситуаціях буття для реалізації власних комунікативно-мовленнєвих завдань
 - B) навчити дитину правильно говорити
 - C) дати дитині знання про мовлення, його види
 - D) навчити дитину взаємодіяти з іншими дітьми
 - E) всі відповіді правильні
3. **Яка з перелічених НЕ є складовою комунікативної компетенції:**
 - A) мовна
 - B) мовленнєва
 - C) соціокультурна
 - D) організаторська
 - E) всі відповіді правильні
4. **В чому суть принципу оцінювання виразності мовлення:**

- А) розуміння внутрішнього світу людини, втіленого в мові, та вміння висловлювати свої емоції і почуття за допомогою мови
- В) оцінювання людини, яка говорить (як вона одягнена, які в неї прикраси і т.д.)
- С) оцінювання лексичних одиниць, які людина вживає в процесі спілкування
- Д) використання жестів, міміки для пояснення того, про що говорить людина
- Е) всі відповіді правильні
- 5. Культура мовлення – це:**
- А) виглядати красиво, коли говориш
- В) не спілкуватися у соціальних мережах
- С) вміння правильно говорити, добирати мовні виразні засоби відповідно до мети і ситуації спілкування
- Д) знання про те, як правильно говорити
- Е) всі відповіді правильні
- 6. В якому із перелічених напрямів Базового компонента дошкільної освіти, увага приділяється комунікативній компетентності:**
- А) Особистість дитини
- В) Гра дитини
- С) Дитина в соціумі
- Д) Мовлення дитини
- Е) всі відповіді правильні
- 7. За А. Богуш складовими культури мовленнєвого спілкування є всі ОКРІМ:**
- А) культура мовлення
- В) лексична грамотність
- С) виразність мовлення
- Д) мовленнєвий етикет
- Е) всі відповіді правильні
- 8. Напишіть вимоги до мовлення педагога ЗДО (5 і більше):**
- 9. Встановіть відповідність**
1.	Комунікативні знання	а) володіння системою психічних і практичних дій;
2.	Комунікативні вміння	б) індивідуально-психологічні властивості особистості, що відповідають вимогам комунікативної діяльності та забезпечують її швидке і успішне здійснення;
3.	Комунікативні здібності	с) знання про те, що таке спілкування, його види, фази, закономірності, методи і прийоми, які використовуються.

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А.М., Трифонова О.С. та ін. - Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. - 272 с.
2. Беленька Г.В. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис... докт. пед. наук. – К., 2012. – 38 с.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації // Дошкільне виховання. –1999. –№ 6. –С. 3-5.
4. Васьківська Г. Формування комунікативної компетенції особистості як основна проблема сучасної лінгводидактики. РОЗДІЛ II. Теорія навчання. / Галина Васьківська // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2016.- С.33-38.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. — Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. — 204 с.
6. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт” / О. О. Андриєтті, О. П. Голубович, О. П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.

Допоміжна

1. Пентилюк М. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови / М. Пентилюк, О. Горошкіна, А. Нікітіна // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 1. – С. 15 – 20.
2. Пехота О. М. Освітні технології: навч. - мет. посіб. / Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін]; за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К.,2001. – 256 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://izdp.kspu.edu/mod/resource/view.php?...> [електронний ресурс]
2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pd> [електронний ресурс]

Практичне заняття №3-4

Тема: Форми, методи та засоби формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Мета: ознайомитися з видами занять, методами, прийомами та засобами формування комунікативно-мовленнєвої компетенції у дошкільному закладі.

Професійна спрямованість: набувати навичок у використанні методів, прийомів та засобів у організації розвитку комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників.

План:

1. Заняття як форма розвитку комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників. Види занять та вимоги до них.

2. Методи, прийоми та засоби формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників: методи мовленнєвого спілкування, методи інтерактивної взаємодії.
3. Використання ігор, вправ, мовленнєвих ситуацій для формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.
4. Формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників під час читання художньої літератури, переказуванні.
5. Драматизація, інсценізація як засоби формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників.
6. Формування комунікативних умінь дітей дошкільного віку на казкотерапевтичних заняттях.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

Розробити та провести в групі фрагменти заняття з формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку з використанням:

- ігор, вправ, мовленнєвих ситуацій;
- читання художньої літератури, переказуванні;
- драматизації, інсценізації;
- казкотерапії.

Питання для самоперевірки:

1. Види занять з розвитку комунікативно-мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку, вимоги до них.
2. Охарактеризуйте методи мовленнєвого спілкування.
3. Охарактеризуйте методи інтерактивної взаємодії.

Тестовий контроль:

1. Дайте визначення поняття «форма навчання».

2. Які існують види занять?

- A) індивідуальні;
- B) групові;
- C) індивідуально- групові;
- D) немає правильної відповіді;
- E) всі відповіді правильні.

3. Індивідуальні заняття проводяться з:

- A) 1 дитиною
- B) 2 дитини
- C) 4-5 дітей
- D) 1-4 дитини
- E) 3 дитини

4. Методи поділяють на:

- A) наочні, словесні, практичні;
- B) наочні, дидактичні, розвивальні;
- C) практичні, словесні, розвивальні;
- D) всі відповіді правильні;
- E) немає правильної відповіді.

5. Прийом - це:

- A) Вправа спрямована на розвиток дітей;
- B) Складова частину методу;
- C) Розкриття виховної сутності якогось явища чи способу дії;
- D) Багаторазове повторення дітьми розумових і практичних дій;
- E) немає правильної відповіді.

6. До практичних методів НЕ відносять:

- A) Дидактичні вправи;
- B) ігрові методи;
- C) елементарні досліди;
- D) моделювання;
- E) демонстрування.

7. Які існують види розповіді:

- A) переказ
- B) опис
- C) сюжетна розповідь
- D) творча розповідь
- E) всі відповіді правильні

8. Скільки існує складових занять:

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

9. Встановіть відповідність:

- A) Практичні віршів
- B) Словесні спостереження
- C) Наочні моделювання
- 1. Розповідання, читання, заучування
- 2. Ілюстрування, демонстрування,
- 3. Дидактичні вправи, ігрові методи,
- 4. Повторення, пояснення, питання

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М. Мовленнєва робота з дошкільниками : шляхи оптимізації / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2013. - №3. - С. 4-14. 5.
2. Боровик Т. Розвиток мовлення дітей засобами гри-драматизації / Тетяна Боровик // Джерела. - 2016. - №2. - С.11-15.
3. Гавриш Н.В. Організувати, але не обмежувати / Н.В.Гавриш, О.О. Ліннік // Дошкільне виховання. - 2013. -№1. - С.8-13.
4. Денисенко О.І. Розвиток навичок комунікабельності у дітей дошкільного віку. - Черкаси: ЧОПОПП ЧОР, 2012. - 32 с.
5. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс. Київ: “ Слово”, 2016. 380 с.
6. Листопад М.В. Формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами гри-драматизації / М.В.Листопад // Педагогічні ідеї, збірник наукових праць, випуск LXXVII.Том 1, 2017. - С.98-102.
7. Михальська С.А. Чинники та критерії комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільника / С.А. Михальська // Проблеми сучасної психології. - 2010. Випуск 9. - С.107-118.
8. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль: Мандрівець, 2010. -152 с.
9. Подліна С.В. Розвиток мовленнєвої компетенції / С.В. Подліна // Дошкільний навчальний заклад. - 2012. - №1. - С. 5-10.
10. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. - К.: Вища школа, 2002. - 136 с.

Допоміжна

1. Дитина : освітня програма для дітей від 2 до 7 років / Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білоskalенко та ін.; наук.кер. В.О.Огнев'юк. - Київ, 2016. - 304 с.
2. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. З досвідуроботи // Тема. - 2004. - №3\4. - С. 229-232.

Інтернет-ресурси:

- 1.<http://library.ippro.com.ua/attachments/article/>.

Практичне заняття №5-6.

Тема: Нестандартні технології формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Мета: сприяти засвоєнню студентами понять про стандартні та нестандартні форми, методи, прийоми і засоби формування комунікативної компетенції дошкільника.

Професійна спрямованість: сприяти розвитку педагогічного мислення майбутніх вихователів, умінь аналізувати отриману інформацію.

План

- 1.Методика розвитку Миколи Зайцева.

2. Навчання за системою Домана-Миниченко.
3. Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
4. Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
5. Арт-терапія (піско та снєготерапія, музикотерапія, малювання на обидва боки мальберту, креативній дошці, на склі, ліплення та малювання на оргсклі).

6. Інноваційні методи формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку:

- метод ТРВЗ;
- складання загадок про обраний об'єкт;
- методи, запропоновані Джанні Родарі;
- метод символічної синектики;
- коментоване малювання.

4. Огляд педагогічної періодичної преси з теми «Нестандартні форми та методи формування мовленнєвої компетенції дошкільників».

Методичні вказівки до практичного заняття:

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити та провести в групі фрагменти занять з формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку з використанням нестандартних технологій: Миколи Зайцева, Домана-Миниченко, Л.Шелестової, Л.Б. Фісюкової
2. Розробити та провести в групі фрагменти занять з формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку з використанням арт-терапії, та інноваційних методів.

Питання для самоперевірки:

1. В чому полягають особливості методики розвитку Миколи Зайцева?
2. В чому суть навчання за системою Домана-Миниченко?
3. Що таке арт-терапія?
4. Які особливості виховання казкою Л.Б. Фісюкової?

Тестовий контроль:

1. **Технологія навчання – це...**

- 2. З якого віку можна починати використовувати кубики Зайцева?**
- а) Від 2-3 років
 - б) Від 1 року
 - в) Від 3-4
 - г) Від 5-6
 - д) З 8-9 місяців
- 3. Опис якої технології, наведений нижче: «Рекомендують починати перше заняття з показу двадцяти п'яти карток і поступово збільшувати їх кількість. Малюк повинен тільки спостерігати. Показ повинен відбуватися дуже швидко. Коли дитина запам'ятає подану інформацію, підгрупи карток можна замінити новими тематиками.»**
- а) Методика розвитку Миколи Зайцева.
 - б) Навчання за системою Домана-Миниченко.
 - в) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
 - г) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
 - д) Методика Марії Монтесоррі
- 4. Яка методика була винайдена для дітей з затримками розвитку та для дітей з тяжкими травмами нервової системи, а пізніше методика була пристосована для раннього розвитку звичайних дітей.**
- а) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
 - б) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
 - в) Навчання за системою Домана-Миниченко.
 - г) Методика розвитку Миколи Зайцева.
 - д) Методика Марії Монтесоррі
- 5. Яка технологія враховує той факт, що діти вчать розмовляти, починаючи з простих складів: «ма», «та», «ба»?**
- а) Методика розвитку Миколи Зайцева.
 - б) Навчання за системою Домана-Миниченко.
 - в) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
 - г) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
 - д) Методика Марії Монтесоррі
- 6. Які технології можуть сприяти екологічному вихованню?**
- а) Методика розвитку Миколи Зайцева.
 - б) Навчання за системою Домана-Миниченко.
 - в) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
 - г) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
 - д) Всі відповіді правильні
- 7. Опис, якої технології подано нижче: «Щоб краще ознайомити дітей із буквами та складами, педагоги долучають їх до виготовлення ігрового**

матеріалу. У процесі конструюють слова, вигадують чистомовки на потрібний склад, добирають до слів рими, придумують цікаву історію, яка завершується читанням.»

- а) Методика розвитку Миколи Зайцева.
- б) Навчання за системою Домана-Миниченко.
- в) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
- г) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
- д) Всі відповіді правильні

8. Яка технологія має такі недоліки: діти були зовсім не комунікабельними, не могли спілкуватися, абсолютно не були здатні до творчої діяльності?

- а) Методика розвитку Миколи Зайцева.
- б) Навчання за системою Домана-Миниченко.
- в) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
- г) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.
- д) Всі відповіді правильні

9. Об'єднати технологію навчання з її метою:

- 1) Методика розвитку Миколи Зайцева.
- 2) Навчання за системою Домана-Миниченко.
- 3) Навчання читанню за методикою Л.Шелестової «Розвивальне читання».
- 4) Виховання казкою Л.Б. Фісюкової.

а) познайомити дітей з безліччю цікавих фактів. Для цього автор розбив всі картки на певні групи, які відповідають конкретній науці.

б) сприяє розвитку пізнавальної активності та образного мислення, формуванню мовленнєвої компетенції дитини, допомагає дітям подолати сором'язливість та невпевненість.

в) ознайомлення дітей з кубиками і таблицями, навчання їх розрізняти кубики за кольором і звучанням, називати склади на кубиках, знаходити і називати склади в таблицях.

г) розвиток уяви дітей, уміння використовувати дитячий поки що невеликий життєвий досвід, з застосування ігор з пальчиками, психогімнастики, інсценування та драматизацію, вправи з емпатії.

д) розвиток дітей (інтелектуальний, мовленнєвий, чуттєвої сфери, мотивації, дрібної моторики тощо), задоволення вікових потреб; навчання малюків читати, але не з метою підготовки до школи та набуття високої техніки цього виду діяльності, а задля позитивної мотивації, отримання задоволення від процесу діяльності, прищеплення любові до читання.

Рекомендована література

Базова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Видавництво, 2021. – 18 с. / Офіційний сайт Міністерства Освіти і Науки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>

2. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк, К.І. Волинець, наук. кер. Програмою: О.В. Проскура та ін.. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. У-нт ім. Б. Грінченка. – 3-тє вид. доопр. та доп. – К.: Київ, у-н-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с. - С. 114-121; 182-191; 272-290.

3. Богущ А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / А.М. Богущ, Н.В. Гавриш. –К.: Видавничий дім «Слово», 2013. – С. 176-231.

Допоміжна

1. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів./ Упорядник Богущ А. М. Частина I та II. – К.; Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с.

2. Товкач І.Є. Формування мовленнєвої компетентності старшого дошкільника на заняттях / І.Є. Товкач // Стандарти дошкільної освіти: Збірник наукових робіт учасників всеукраїнської науково-практичної конференції: (11 квітня 2014 р., м. Київ) / редкол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2014.- С. 308-314.

3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3 : Серце віддаю дітям. Народження громадянина. – 1977. – 670 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://leleka.rv.ua/index.php?m=content&d=view&cid=446>
2. <https://studfiles.net/preview/5512092/>
3. https://www.kroha.net/razvitie_rebenka/igri_i_metodiki/metodika_razvitiya_zaiצהva/
4. http://www.umnica.com.ua/show_news_77.html
5. <http://десняночка.укр/?p=2114>
6. http://bilopillia-zirochka.sumy.sch.in.ua/navchaljno-vihovnij_proces/osvitni_tehnologii/rozvitok_movlennya_doshkiljniki_v/kazka_yak_zasib_rozvitku_tvorchosti_z_dosvidu_roboti_vihovately_a_vischoi_kategorii_seleshok_n_v/
7. <https://dnz45.edu.vn.ua/kazka/>

Практичне заняття № 7-8

Тема: Технологія співробітництва та сучасні технології у формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Мета: засвоєння студентами понять про інтерактивну взаємодію, її форми, методи, прийоми і засоби.

Професійна спрямованість: сприяти розвитку педагогічного мислення майбутніх вихователів, умінь аналізувати отриману інформацію.

План:

1. Інтерактивне навчання дошкільників: особливості, методи та форми роботи, принципи організації інтерактивної взаємодії.
2. Місце монологічного та діалогічного мовлення у процесі формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.
3. Створення сюжетних ситуацій для розвитку навичок комунікації.
4. Методика організації сюжетно-рольових ігор.
5. Сторітеллінг як засіб організації комунікативної взаємодії.
6. Діагностична методика Піроженко Т.О. “Мовленнєве зростання дошкільника”.
7. Методика використання схем-моделей для навчання дітей описовим розповідям. (Автор – Ткаченко Т.)
8. Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі. Автор – Крутій К.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

Розробити та провести в групі фрагменти заняття з формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку з використанням методів інтерактивної взаємодії, сюжетних ситуацій, сюжетно-рольових ігор та сучасних технологій у формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку.

Питання для самоперевірки:

1. В сому полягають особливості інтерактивного навчання дошкільників?
2. Яке місце монологічного та діалогічного мовлення у процесі формуванні комунікативної компетенції дітей дошкільного віку?
3. Наведіть приклади сюжетних ситуацій для розвитку навичок комунікації.
4. Опишіть методику організації сюжетно-рольових ігор.
5. Що таке сторітеллінг?

Тестові завдання

1. **Інтерактивне навчання дошкільників – це....**

2. Метою інтерактивного навчання є:

- а. розвиток комунікативних навичок
- б. створення комфортних умов та сприятливе емоційне середовище для всіх учасників заняття
- в. формування навичок роботи в команді та вміння висловлювати свої думки
- г. викликання інтересу до навчання
- д. всі відповіді правильні

3. Встановіть відповідність між принципами інтерактивного навчання та їх характеристиками:

<ul style="list-style-type: none">1. Принцип активності2. Принцип довіри3. Принцип експерименту4. Принцип зворотного зв'язку5. Принцип рівності поглядів	<ul style="list-style-type: none">а. Спонукайте шукати нові шляхи вирішення поставлених задач.б. Не нав'язуйте власну позицію, а лише висловлюйте свою думку нарівні з іншими учасниками навчального процесув. Долучайте усіх учасників до активного спілкування, обговорення і вирішення задачг. Розвінчайте стереотип суворого вчителя та пасивного учня, який сприймає готову інформаціюд. Заохочуйте обговорювати висловлені аргументи чи заперечення
--	---

4. Формами організації інтерактивної взаємодії є:

- а. індивідуальна, парна
- б. індивідуальна, парна, групова, колективна, планетарна
- в. групова, парна, індивідуальна
- г. колективна, індивідуальна
- д. планетарна, індивідуальна, парна, групова

5. Що НЕ належить до інтерактивних методів навчання:

- а. Мікрофон
- б. «Дерево претензій»
- в. «Дерево рішень»
- г. Дебати
- д. Снігова куля
- е. Коло ідей
- ж. Мозковий штурм

6. Діалогічне мовлення НЕ виконує таку комунікативну функцію:

- а. повідомлення інформації;
- б. пропозиція, прийняття/неприйняття запропонованого;
- в. обмін судженнями/думками/враженнями;

- г. експресивну;
- д. обґрунтування власної точки зору.

7. Для забезпечення правильної організації та проведення сюжетно-рольової гри, необхідні:

- а. чіткість та послідовність планування навчально-виховної роботи з керівництва творчими іграми;
- б. зв'язок між навчанням на заняттях, творчими іграми та працею, спрямованими на задоволення потреби гри;
- в. складання перспективного планування підготовки сюжетно-рольових ігор на рік;
- г. конкретизація ігрової ситуації, безпосередньо вихователем у період гри, спираючись на знання та вікові особливості дітей, конкретну ситуацію, досвід, такт, педагогічну майстерність;
- д. всі відповіді правильні

8. Напишіть чотири найпоширеніші види діалогу:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Рекомендована література

Базова:

- 1. Методика навчання діалогічного мовлення дітей молодшого дошкільного віку : монографія / Ганна Лопатіна. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2014. – 254 с.
- 2. Денисенко О.І. Розвиток навичок комунікабельності у дітей дошкільного віку. – Черкаси, 2012. – 32 с.

Інтернет-ресурси:

- 1. http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/11653/Papusha%20D_ped_2020.pdf?sequence=1
- 2. <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/232/1>
- 3. <http://ipro.com.ua/library/attachments/article/244/>
- 4. http://dnz238.edu.kh.ua/metodichna_robota/innovacijni_pedagogichni_tehnologii/

Практичне заняття №9

Тема: Методика словникової роботи в ЗДО як складова комунікативної компетенції.

Мета: формувати вміння студентів моделювати, конструювати, організовувати, відбирати оптимальні форми та методи словникової роботи у дошкільному віці.

Професійна спрямованість: сприяти засвоєнню здобувачами освіти етапів, принципів словникової роботи у дошкільному віці.

План

1. Завдання та зміст словникової роботи у різних вікових групах.
2. Етапи роботи з розвитку словника дітей дошкільного віку та критерії добору слів.
3. Принципи словникової роботи у дошкільному віці.
4. Характеристика та особливості застосування методів, спрямованих на закріплення та активізацію словника дошкільника, розвиток його смислової сторони.
5. Особливості проведення занять зі збагачення лексичного запасу дошкільників.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати особливості словникової роботи у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються вимоги до словникової роботи у різних групах.

2. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання, що спрямований на розвиток словника дошкільника.

3. Розробити фрагмент заняття у старшій групі (словникова робота) і підготуватися до демонстрації в аудиторії.

Питання для самоперевірки:

1. Які завдання та зміст словникової роботи у різних вікових групах?
2. Опишіть етапи роботи з розвитку словника дітей дошкільного віку та критерії добору слів.
3. Назвіть принципи словникової роботи у дошкільному віці.
4. В чому полягають особливості проведення занять зі збагачення лексичного запасу дошкільників?

Тестовий контроль:

1. Вперше завдання щодо словникової роботи з дошкільниками у праці «Розвиток мовлення дітей» визначила:

- А) Є. Тихєєва
- Б) М. Коніна

- В) О. Соловйова
- Г) Т. Поніманська

2. Збагачення кількісного складу лексики, якісне засвоєння лексики, активізація словника це:

- А) аспекти словникової роботи
- Б) завдання розвитку лексики
- В) етапи словникової роботи
- Г) критерії добору слів

3. Засвоєння дитиною предметної співвідносності зі словом, засвоєння слова як одиниці лексичної системи його зв'язків з іншими лексичними одиницями це:

- А) завдання розвитку лексики
- Б) аспекти словникової роботи
- В) етапи словникової роботи
- Г) критерії добору слів

4. Принцип, який передбачає єдність факту і слова, що позначають явища дійсності це:

- А) принцип взаємозв'язку слова і попереднього уявлення
- Б) принцип сенсорно-лінгвістичного розвитку
- В) принцип єдності розвитку словника у розвитку сприймання, мислення
- Г) принцип активізації пізнавальної діяльності дітей у засвоєнні слова

5. До методів безпосереднього ознайомлення з навколишнім і збагачення словника відносяться:

- А) розгляд картин, читання художніх творів
- Б) спостереження, розгляд та обстеження предметів, огляд приміщення ЗДО
- В) бесіда, показ відеофільмів, читання художньої літератури
- Г) показ різного роду театрів

6. Методи спрямовані на закріплення і активізацію словника:

- А) спостереження, розгляд та обстеження предметів
- Б) розгляд картин, читання художніх творів
- В) розгляд іграшок, дидактичні вправи, дидактичні ігри, читання художніх творів
- Г) показ різного роду театрів

7. До кінця другого року життя збагачення активного словника відбувається швидкими темпами і становить:

- А) 300-400 слів
- Б) 1500 слів
- В) 1900 слів
- Г) 2000-2500 слів

8. Науковці наголошують, що діти насамперед засвоюють:

- А) природознавчу лексику
- Б) побутову лексику
- В) суспільну лексику

Г) емоційно-оцінну лексику

9. Ввести у мовлення дітей назви предметів, їх частин, деяких ознак і властивостей це:

А) завдання розвитку лексики

Б) аспекти словникової роботи

В) основна мета методики розвитку словника дітей

Г) етапи словникової роботи

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкілля: Програма виховання дітей в дитячому садку. – Львів, 1991.

Допоміжна:

1. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації?: монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛППС, 2009. - 176 с.

2. Рібцун, Ю. Ігри для ротика : Розвиток мовлення / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання. – 2007. – №4(789), квітень. – С.28-29.

Інтернет-ресурси:

1. http://pidruchniki.com/86441/pedagogika/osoblivosti_rozvitku_slovnika_ditey_doshkilnogo_viku

2. <http://studall.org/all3-81980.html>

3. <http://um.co.ua/4/4-14/4-140913.html>

4. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:44/>

Практичне заняття №10

Тема: Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку для розвитку комунікативної компетенції .

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку, завданнями формування граматичної правильності мовлення, напрямів її формування у дітей..

Професійна спрямованість: сформувати у студентів уміння аналізувати завдання формування граматичної правильності мовлення у дітей.

План

1. Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Основні завдання формування граматичної правильності мовлення у дошкільному віці.

2. Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Напрями формування граматичної правильності мовлення у дітей.

3. Етапи формування граматичної правильності мовлення дітей дошкільного віку. Форми і методи навчання, що забезпечують формування граматичної правильності мовлення у дітей.

4. Технологія формування морфологічної сторони мовлення дошкільників

5. Технологія формування синтаксичної сторони мовлення дошкільників

6. Технологія формування способів словотворення у дошкільному віці

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати вимоги до формування граматичної правильності мовлення у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються вимоги до формування граматичної правильності мовлення у різних групах.

2. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання, що забезпечує формування граматичної правильності мовлення дошкільників.

Питання для самоперевірки:

1. Які особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку?
2. Назвіть основні завдання формування граматичної правильності мовлення у дошкільному віці.
3. Які трапляються типові граматичні помилки в мовленні дітей?
4. Назвіть етапи формування граматичної правильності мовлення дітей дошкільного віку.
5. В чому полягають особливості технології формування способів словотворення у дошкільному віці?

Тестовий контроль:

1. Граматична правильність мовлення – це...

А) генералізація відповідних граматичних відносин, вироблення динамічного стереотипу.

- Б) дотримання в процесі спілкування основних граматичних норм, сформульованих у вигляді правил.
- В) правильний порядок слів у відповідях на питання.
- Г) мовлення, основною ознакою якого є доступність для сприйняття (на слух, зір) іншими людьми, є необхідним для спілкування

2. Фізіологічна механізація освоєння граматичного ладу є...

- А) генералізація відповідних граматичних відносин, вироблення динамічного стереотипу.
- Б) дотримання в процесі спілкування основних граматичних норм, сформульованих у вигляді правил.
- В) правильний порядок слів у відповідях на питання.
- Г) мовлення, основною ознакою якого є доступність для сприйняття (на слух, зір) іншими людьми, є необхідним для спілкування

3. У якій віковій групі провідним прийомом навчання є зразок?

- А) ясельна
- Б) молодша
- В) середня
- Г) старша

4. У якій віковій групі дітей вчать узгоджувати іменники з прикметниками і числівниками?

- А) ясельна
- Б) молодша
- В) середня
- Г) старша

5. У якій віковій групі вчать підбирати однокореневі слова?

- А) ясельна
- Б) молодша
- В) середня
- Г) старша

6. Яких помилок найчастіше припускаються дошкільники у словозмінах?

- А) заміна закінчень в межах 1-го відмінка
- Б) заміна роду іменників
- В) помилки у вживанні дієслівних форм, числівників і займенників
- Г) всі відповіді вірні

7. Які фактори впливають на граматичні помилки?

- А) загальний психофізіологічний розвиток дитини
- Б) педагогічна занедбаність
- В) труднощі оволодіння граматичною будовою мови
- Г) А,Б,В

8. Що ви віднесете до методів формування граматичної правильності мовлення?

- А) дидактичні ігри та вправи
- Б) переказ художніх оповідань

В) А,Б

Г) вправи на розвиток артикуляційного апарату

9. У якій віковій групі навчають складати складносурядні речення за 2-ма картинками та використовувати означення і обставини?

А) ясельна

Б) молодша

В) середня

Г) старша

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с. С.401-424; 366-372; 421-427; 433-450

2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма / О.І.Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін.. – Тернопіль: Мандрівець, 2013, - 264 с. С.34-36; 85-87, 147-148, 219-221.

3. Богуш А.М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку. – К.: Рад. шк., 1988. – С. 26-27.

Допоміжна:

1. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації начального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». – К.: «Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 236-254.

2. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛППС, 2009. - 176 с.

3. Семенюк Р. Мовленнєвий розвиток дитини раннього віку / Р. Семенюк // Палітра педагога. – 2009. – №5(55). – С.11-15.

Інтернет-ресурси:

1. <http://udnz15.org/osoblivosti-zasvoyennya-2>

2. <https://studfiles.net/preview/5512092/page:44/>

3. <http://udnz15.org/metodika-formuvannya>

4. http://studopedia.com.ua/1_385056_etapi-stanovlennya-gramatichnoi-budovi-movlennya-u-ditey-rannogo-viku.html

Практичне заняття-тренінг №11

Тема: Забезпечення особистісно – орієнтованого підходу у комунікативно-мовленнєвій діяльності дітей.

Мета: удосконалювати соціально – психологічну культуру мовлення.

Педагогічна спрямованість: стимулювати розвиток ініціативи, творчості. Забезпечувати комунікативно – мовленнєву діяльність вихователів. Зосередити увагу на використанні ефективних методів роботи з дітьми.

Тренінг. Материк педагогічної майстерності .

„Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані і повідомлені. Всі охочі до них залучитися, мусять досягти цього власною діяльністю, власними силами, власним зусиллям. Ззовні можна дістати тільки поштовх. Тому самодіяльність - засіб і одночасно наслідок освіти. Але не в кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні і майстерному застосуванні того, що знаєш.” А. Дистервег

Педагогічний таланти – це дар природи. Але талановитих людей не так багато, професія педагога – масова.

Талант – це постійний розвиток, самовдосконалення. Нині багато говорять про особистісно – орієнтовану модель навчання, виховання, освіти, тобто навчання зорієнтоване на особистість. За сукупність всіх основних параметрів ця модель виховного впливу адекватна високому рівню педагогічної майстерності: - вмінню бачити в дитині неповторну індивідуальність з усім розмаїттям якостей і властивостей і саме на цій основі моделювати стратегію виховного впливу; - готовністю всіляко підтримувати і заохочувати дитину до самостійності, свободи виявлення потреб, самоствердження в найближчому оточенні.

Правила співпраці:

1. Бути відкритим.
2. Не уникати ризику.
3. Слухати інших.
4. Допомогати один одному.

Завдання 1. Самосприйняття.

Ми з вами добре знайомі, так нам здається зараз. Пропонується вправа „Хто я?” Написати 5 відповідей на запитання „Хто я?” Ведучий зачитує картки, всі намагаються відгадати, чия це картка. Автор мовчить.

Завдання 2 . Робота в групах.

Одне з важливих завдань – стимулювання мовної активності дошкільників. У полі зору педагога має бути кожна дитина незалежно від її мовного розвитку. Здійснювати цю роботу нелегко. Необхідний повний аналіз результатів мовної діяльності, для вибору потрібних прийомів роботи, допомоги дитині.

Отже, завдання для кожної групи.

1 група: **Визначити, що спричиняє низьку мовленнєву активність дітей.** Можливі відповіді. - несистематичне відвідування ДНЗ, - не ходила дитина до молодшої групи, - погана пам'ять, - не вміння працювати за вказівкою вихователя, - малий словниковий запас.

2 група: **Визначити шляхи активізації мовленнєвої активності дошкільнят.** Можливі відповіді. - звертати увагу на правильну відповідь товариша. - додаткова робота, - дидактичні ігри, мовна робота під час різних видів діяльності, - бесіди під час активної діяльності дитини (індивідуальні), - участь батьків, - продумана система роботи під час занять.

Завдання 3. Творчі завдання. Казка на новий лад(ПІДГРУПИ).

1 підгрупа: казка „Ріпка”

2 підгрупа: казка «Руковичка».

Завдання 4. Гра в колі.

Вправляння у римуванні.

Передаючи м'яч по колу гравець називає слово і риму до нього (весна – красна)

Завдання 5. Робота в парах.

Вправа „Грабіжник”. Уявіть собі, що на Вас напав грабіжник, але єдина Ваша зброя – слово. Що Ви можете, отак відразу протиставити йому? Адже в такій екстремальній ситуації, мабуть, не кожне слово допомагає.

Завдання 6. Робота в підгрупах.

Дібрати більше варіантів:

- звернень до дитини чи дітей,
- форм похвали,
- форм заохочень до певної діяльності.

Завдання 7. Робота в групах.

Кожна підгрупа вибирає із кількох предметів один.

Завдання:

- скласти про нього казки чи оповідання,
- скласти загадку, дражнилку, вірш та ввести в певний вид діяльності.

Завдання 8. Індивідуальне завдання.

„ Оживлення предмета” Будь – яка річ, предмет наділяється людськими почуттями, бажаннями, манерами поведінки.

1. Чого може бажати річ?
2. Чого вона боїться?
3. Які пригоди могли трапитися з нею, ними?

Підбіття підсумків роботи.

Практичне заняття №12

Тема: Педагогічний менеджмент в організації формування комунікативної компетенції в ЗДО.

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування комунікативної компетенції в ЗДО, шляхи підвищення кваліфікації вихователя, планування й облік роботи з формування мовленнєвої компетенції дошкільника.

Професійна спрямованість: формування умінь в плануванні роботи з формування комунікативної компетенції в ЗДО.

План

1. Роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування комунікативної компетенції в ЗДО.

2. Шляхи підвищення кваліфікації вихователів. Відкриті заняття й режимні моменти з розвитку мовлення, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мовлення. Творчі групи.

3. Планування й облік роботи з розвитку мовлення в календарному, річному і місячних планах.

4. Схема контролю, методичні розробки, анотації. Вивчення й узагальнення передового досвіду роботи вихователя з розвитку мовлення. Тематичні облікові щоденники.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Завдання для всіх здобувачів освіти:

1. Заповнення блок-схем у зошитах для практичних занять.
2. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка та проведення експрес-контролю (з використанням тестових завдань).
2. Підготовка та проведення опитування студентів групи:
 - застосування логічної схеми;
 - наявність проблемних запитань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся з планом роботи методичного кабінету. Зробіть письмовий аналіз плану.
2. Складіть календарний план роботи з формування комунікативної компетенції для однієї з вікових груп на два тижні (розвиток мовлення, ознайомлення з довкіллям, художня література, грамота).

Питання для самоперевірки:

1. Яка роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування комунікативної компетенції в ЗДО?
2. Опишіть шляхи підвищення кваліфікації вихователів.
3. В чому полягають особливості планування й обліку роботи з формування комунікативної компетенції в календарному, річному та місячних планах?

Тестовий контроль:

1. Яке твердження є правильним?

- а) Методика розвитку мовлення вивчає загальні закономірності розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку в умовах ЗДО;
- б) методика розвитку мовлення вивчає закономірності педагогічної діяльності з формування мовлення дітей дошкільного віку;
- в) методика розвитку мовлення вивчає особливості мовлення дітей у домовний період;
- г) методика розвитку мовлення вивчає особливості системи дошкільної освіти;
- д) методика розвитку мовлення вивчає норми і правила літературної мови.

2. Методичне керівництво роботою з розвитку мовлення в ЗДО передбачає такі форми:

- а) педагогічні ради;
- б) відвідування занять, режимних моментів із наступним їх аналізом;
- в) індивідуальні та групові консультації;
- г) всі відповіді вірні.

3.Творча група – це :

- а)одна із форм діяльності педагогічних працівників у системі методичної роботи.
- б) це односторонній процес, метою якого є досягнення особистих цілей;
- в) це процес, у який включається велика кількість людей, об'єднаних загальною трудовою метою.
- г) це взаємодія двох або більше людей, у ході якої вони обмінюються різноманітною інформацією, щоб налагодити відносини й об'єднати зусилля для досягнення загального результату;

4.Вміст доповіді – це:

- а)одна із форм діяльності педагогічних працівників у системі методичної роботи
- б)представлена інформація, що відображає суть питання або дослідження щодо даної ситуації;
- в) це процес, у який включається велика кількість людей, об'єднаних загальною трудовою метою.
- г) це взаємодія двох або більше людей, у ході якої вони обмінюються різноманітною інформацією, щоб налагодити відносини й об'єднати зусилля для досягнення загального результату;

5. У чому полягає суть планування роботи з розвитку мовлення?

- а) У проведенні діагностики розвитку дитини;
- б) у проектуванні становлення й розвитку мовлення дітей, прогнозуванні динаміки педагогічного впливу мовлення і його результативності;
- в) у придумуванні мовних ігор;
- г) в обліку особливостей становлення мови кожної дитини;
- д) в організації дидактичних ігор з дітьми.

6. Що характеризує перспективний вид планування роботи з розвитку мовлення?

- а) Ведеться з урахуванням пори року;
- б) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня;
- в) складається на місяць і більше (на рік);
- г) вміщує опис ходу заняття;
- д) вміщує конспект бесіди з дітьми.

7. Знайдіть правильне твердження.

- а) Суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у проведенні діагностики психофізичного розвитку дитини;
- б) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у проектуванні її становлення й розвитку, прогнозуванні динаміки педагогічного впливу на мову і його результативності;
- в) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у вигадуванні мовних ігор;
- г) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає в обліку особливостей становлення мови кожної дитини;

д) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає в організації дидактичних ігор з дітьми.

8. Що характеризує календарний вид планування з розвитку мовлення?

- а) Ведеться з урахуванням пори року;
- б) детально описує очікувану динаміку педагогічного впливу;
- в) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня, оформлюється зі вказівкою освітньо-виховних задач;
- г) складається на місяць і більше (на рік);
- д) визначає основні параметри діагностики мовного розвитку.

9. Передовий педагогічний досвід – це:

- а) детально описує очікувану динаміку педагогічного впливу;
- б) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня, оформлюється зі вказівкою освітньо-виховних задач;
- в) визначає основні параметри діагностики мовного розвитку;
- г) діяльність педагога, яка забезпечує стійку ефективність навчально-виховного процесу шляхом використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових систем навчання і виховання.

Рекомендована література:

Базова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Видавництво, 2021. – 18 с. / Офіційний сайт Міністерства Освіти і Науки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л.Кононко. — 2-ге вид., випр. — К.: Світич, 2008. — 430 с

Допоміжна:

1. Крутій К.Л. Планування освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2004. — 48 с.
2. Харченко А.А. Плануємо за новою програмою. — Кам'янець-Подільський: ПП «Медо-бори. — 2006», 2008.
3. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в дошкільному навчальному закладі / іл. О.А.Семякіна. — Х.: Вид. група «Основа», 2008. — 300, [4] с: іл. — (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).

Навчальне видання
Укладачі:
ГУЖАНОВА Тетяна Сергіївна
ГОГОЛА Ірина Олександрівна

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ ІЗ ОBOB'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
" ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ "**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта ННІ педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Оформлення випускних відомостей здійснюється видавництвом:

Підп. до друку.

Формат 60x84/16. Папір офсетний Гарнітура Times New Roman Сур. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. Обл.-вид. арк.

Наклад 150 пр.

Зам. №

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка

10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ЖТ № 10 від 07.12.2004 р.

електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua